

Αναδρομή σε βιομηχανίες τροφίμων των αρχών του περασμένου αιώνα και ο ρόλος των χημικών, από τον Νίκο Κατσαρό Π. Πρόεδρο Ένωσης Ελλήνων Χημικών, Επιστημονικό Συνεργάτη ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ!

Η πρώτη περίοδος ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας εντοπίζεται στα τέλη του 19ου αιώνα., οπότε και εμφανίζονται συστηματικά νέοι κλάδοι, όπως η εξορυκτική δραστηριότητα, τα ορυχεία και η βιομηχανία μετάλλου, πέραν των παραδοσιακών κλάδων της αλευροβιομηχανίας και ελαιουργίας που αξιοποιούσαν τα πρωτογενή προϊόντα. Η δεύτερη έρχεται στις αρχές του εικοστού αιώνα με τη μεγάλη άνθιση της κλωστοϋφαντουργίας και την καθιέρωση των χημικών βιομηχανιών, βιομηχανιών τροφίμων και της χρήσης της πετρελαιομηχανής. Η τελευταία φάση μεγάλης ανάπτυξης είναι εκείνη των δύο πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών, οπότε χάρη και στην αμερικανική οικονομική βοήθεια οι προπολεμικές ελληνικές βιομηχανίες ανασυγκροτούνται και νέες εμφανίζονται, όπως η μεγάλη επένδυση στα διυλιστήρια πετρελαίου.

Παράλληλα πολλά προϊόντα των ελληνικών βιομηχανιών εξαγόταν και συνεχίζουν να εξαγονται. Μεγάλο

μερίδιο στις εξαγωγές κατέχει ο κλάδος της βιομηχανίας τροφίμων η οποία από την πρώτη φάση της χαρακτηρίζεται από εξωστρέφεια και ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών και καινοτομιών Το “made in Greece” εμφανίζεται σε πολλά ελληνικά τρόφιμα, τα οποία εξάγονται σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Όλες οι μεγάλες ελληνικές βιομηχανίες τροφίμων, που παράγουν και εξάγουν, εκείνη την εποχή υποστηρίζουν αυτό το σήμα καθημερινά.

Στα 100 χρόνια ανάπτυξης της εγχώριας βιομηχανίας, πάντως, ο κλάδος των ειδών διατροφής έπαιξε σημαντικό ρόλο και σήμερα κατέχει δεσπόζουσα θέση στην ελληνική μεταποίηση.

Στο σύνολο του μεταποιητικού τομέα, ο κλάδος της διατροφής απέκτησε μεγάλο ειδικό βάρος την δεκαετία τού 1920. Μέχρι το 1918, είχαν ιδρυθεί μόνον τρεις ανώνυμες εταιρείες διατροφής, έναντι 33 στον υπόλοιπο μεταποιητικό τομέα.

Στην συνέχεια, την περίοδο 1919-1923, ιδρύθηκαν τέσσερις ανώνυμες εταιρείες διατροφής, έναντι 46 στον υπόλοιπο μεταποιητικό τομέα. Συνολικά, δηλαδή, μέχρι το 1923 ιδρύθηκαν επτά ανώνυμες εταιρείες διατροφής επί συνόλου 85 ανωνύμων μεταποιητικών εταιρειών.

Συνεπώς, μόνον μία στις δώδεκα ανώνυμες μεταποιητικές εταιρείες αφορούσε την διατροφή. Αντίθετα, την επόμενη περίοδο (1924-1928), από τις 185 μεταποιητικές ανώνυμες εταιρείες, οι 48 σχηματίστηκαν στον κλάδο της διατροφής, δηλαδή η αναλογία ανέβηκε αισθητά –μία στις τέσσερις.

Από τα μέσα της δεκαετίας τού 1920, επιτάχθηκαν και απαλλοτριώθηκαν σχεδόν δέκα εκατομμύρια

στρέμματα καλλιεργήσιμων εκτάσεων σε όλη την χώρα και διατέθηκαν για την αποκατάσταση προσφύγων και γηγενών.

Η διανομή της γης είχε ως αποτέλεσμα να καλλιεργηθούν εδάφη που πρώτα χρησιμοποιούνταν ως βοσκές ή έμεναν ακαλλιέργητα και να αυξηθεί σημαντικά η παραγωγή, ιδιαίτερα των σιτηρών. Στην Μακεδονία, στην Θεσσαλία και στην Ήπειρο, οι εκτάσεις που καλλιεργήθηκαν με σιτηρά διπλασιάστηκαν από το 1915 έως το 1932. Ποσοστό 93% της αύξησης στην καλλιέργεια σίτου προήλθε από τις περιοχές στις οποίες η γη διενεμήθη στους ακτήμονες .

Το 1938, η παραγωγή σίτου έχει φθάσει τους 900.000 τόνους και την μερίδα του λέοντος στην αγορά κατέχουν οι βιομηχανικές επιχειρήσεις Αλλατίνη, Μύλοι Αγίου Γεωργίου, Λούλης και Ευρώτας.

Η οικογένεια Συμεώνογλου εκ Μικράς Ασίας προχώρησε το 1927 στην ίδρυση της Εταιρείας «Μύλοι Αγίου Γεωργίου» Το εργοστάσιο της εταιρείας ήταν ένα από τα πρώτα βιομηχανικά κτήρια που χτίστηκαν με οπλισμένο σκυρόδεμα στο λιμανάκι του Αγίου Γεωργίου στην Δραπετσώνα.

Οι Μύλοι Λούλη ξεκινούν από τον Ζώη Λούλη που χτίζει το 1782 ένα μικρό πετρόμυλο στην Αετοράχη Ιωαννίνων. Οι απόγονοι του το 1917 αγοράζουν τον μεγάλο κυλινδρόμυλο Βόλου πού κλείνει στην διάρκεια της κατοχής για να μην εφοδιάζει τα στρατεύματα κατοχής για να λειτουργήσει ξανά μετά την απελευθέρωση.

Η Εταιρεία Ελληνικής Βιομηχανίας Ζυμαρικών ΜΙΣΚΟ των Φωτίου Μιχαηλίδη και Μίνωος Κωνσταντίνη ξεκίνησε τις δραστηριότητες της στις αρχές του 1925 στον Πειραιά.

Η ABEZ έχει ιστορία 125 ετών και πολιτικές ρίζες. Στην Κωνσταντινούπολη, τη δεκαετία του 1880, ο υποδηματοποιός Κ. Μήκας σέρβιρε μακαρόνια στους πελάτες τού μαγαζιού του, όσο αυτοί περίμεναν να τους φτιάξει τα παπούτσια! Γρήγορα οι μακαρονάδες πήραν... το προβάδισμα και το τσαγκαράδικο μετατράπηκε σε μακαρονοποιείο. Το 1926, η βιομηχανία μεταφέρθηκε στη Θεσσαλονίκη και έκτοτε η μάρκα κυριαρχεί στην αγορά της Βόρειας Ελλάδας.

Η εταιρεία ζυμαρικών ΗΛΙΟΣ ιδρύθηκε το 1932 στην Ελευσίνα και το 1934 μεταφέρθηκε στο κέντρο της Αθήνας σε ιδιόκτητο εργοστάσιο, στο Μεταξουργείο. Τα πρώτα ζυμαρικά ονομάζονται «SANTÉ», αλλά μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μετονομάζονται σε «ΗΛΙΟΣ» και καθιερώνουν το σύνθημα ΑΓΟΡΑΣΤΕ ΠΟΙΟΤΗΤΑ». Το 1995 η εταιρεία εξαγοράζεται από τον αλευροβιομήχανο Παναγιώτη Δάκο που συνεχίζει τη λειτουργία της.

Η εταιρεία τροφίμων «Παπαδόπουλος» ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1930 από την οικογένεια Παπαδόπουλου, και είναι γνωστή κυρίως για τα μπισκότα της.

Παράλληλη με αυτήν της αλευροποιίας είναι και η ανάπτυξη των ορυζόμυλων και των βιομηχανιών αμύλου και γλυκόζης. Το πρώτο γνωστό εργοστάσιο επεξεργασίας ορύζης στην Ελλάδα ήταν των

Μπενβενίστε, Νατζαρί και Σια, το οποίο ιδρύθηκε το 1905 στην Θεσσαλονίκη και καταστράφηκε από μεγάλη πυρκαϊά το 1914.

Ακολούθησαν οι ιδρύσεις των εργοστασίων Ελληνικοί Ορυζόμυλοι ΑΕ, Εταιρεία Καλλιέργειας και Βιομηχανίας Ορύζου ΑΕ και Μαργαριτώφ ΑΕ. Στα προϊόντα αμύλου και γλυκόζης πριν τον Πόλεμο δεσπόζουν οι εταιρείες ΑΒΕΖΑΠ και ΒΙΑΜΥΛ ΑΕ την οποία ίδρυσε ο Σπύρος Κουβερτάρης (1897-1964). Στις 3 Ιανουαρίου 1919 στην οδό Πειραιώς 58 ο Στυλιανός Διαμαντόπουλος ιδρύει την εταιρεία <<Ηλιος-Μπαχαρικά>>που σήμερα βρίσκεται στα χέρια της τρίτης γενιάς Στέλλα Διαμαντοπούλου που συνεχίζει την ανοδική πορεία της βιομηχανίας.

Η γαλακτοβιομηχανία ΕΒΓΑ ιδρύθηκε το 1934 από τους αδερφούς Σουραπά που ζούσαν στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. με καταγωγή από τα Βέρβενια Αρκαδίας οι οποίοι κυκλοφόρησαν στην Ελλάδα το πρώτο παγωτό ξυλάκι το οποίο έκανε θραύση στην αγορά και είχε γεύση βανίλια. Ήταν η πρώτη του είδους της στην Ελλάδα. Η ΕΒΓΑ εισήγαγε στην Ελλάδα την τεχνολογία παστερίωσης και παρήγαγε για πρώτη φορά παστεριωμένο γάλα, τυποποιημένο παγωτό (είχε την ευρεσιτεχνία της παραγωγής του παγωτού «ξυλάκι»), γιαούρτι σε κεσεδάκια και βούτυρο σε πακέτο. Ως τότε η διακίνηση γαλακτοκομικών προϊόντων γινόταν κατά κύριο λόγο με τη μορφή της «χύμα» πώλησης.

Στον τομέα της ελαιουργίας ιδρύεται η ΕΛΑΪΣ, ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ το 1920 υπο την επωνυμία

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΜΑΚΡΗΣ & ΣΙΑ στο Νέο Φάληρο. Η εταιρεία συνεχίζει την ανοδική της πορεία και παράγει μία σειρά προϊόντων διατροφής.

Ο Σπυρίδων Παυλίδης ήταν Έλληνας τυπογράφος, ο οποίος στη συνέχεια εξελίχθηκε στον 1ο Έλληνα σοκολατοβιομήχανο με την ίδρυση της Σοκολατοποιίας ΠΑΥΛΙΔΗΣ.

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Σε πολύ μικρή ηλικία, ήρθε κι εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Αθήνα όπου γύρω στο 1835 άνοιξε ένα τυπογραφείο. Το 1841 νοίκιασε ένα χώρο στη συμβολή των οδών Αιόλου και Βύσσης στο κέντρο της Αθήνας και σ' αυτόν άνοιξε ένα μικρό ζαχαροπλαστείο το οποίο ονόμαστηκε Γλυκισματοποιείον Παυλίδου και παρήγαγε τα γλυκίσματα της εποχής δηλαδή μπακλαβά, λουκούμια και κουφέτα. Εκείνη την εποχή η σοκολάτα ήταν ακόμα άγνωστη στους Έλληνες. Γύρω στα τέλη Μαΐου του 1843, ο Παυλίδης βλέποντας πως δεν ήταν πλέον πρόθυμος να μοιράζει το χρόνο του μεταξύ μελάνης και γλυκισμάτων, έκλεισε το τυπογραφείο του και ξεκίνησε τα ταξίδια του στην υπόλοιπη Ευρώπη με σκοπό να πάρει εμπειρίες και να πλουτίσει τις γνώσεις του. Στα ταξίδια του αυτά επισκέφθηκε πολλές πόλεις της Ευρώπης μεταξύ των οποίων ήταν το Παρίσι, η Βιέννη, η Γενεύη, το Άμστερνταμ, οι Βρυξέλλες, η Μαδρίτη, η Νάπολη και η Ρώμη. Στις επισκέψεις του αυτές στις διάφορες Ευρωπαϊκές πόλεις ήρθε σ' επαφή με τον Κόσμο της σοκολάτας και μόλις επέστρεψε στην Ελλάδα, έκανε πράξη εκείνα τα οποία είχε μάθει. Έτσι το 1852

παρασκεύασε στο εργαστήριο του Γλυκισματοποιείου του την 1η Ελληνική σοκολάτα ως ρόφημα. Γύρω στα Χριστούγεννα του 1860 ταξίδεψε για 2η φορά στο Παρίσι απ' όπου έφερε ένα χειροκίνητο μηχάνημα παρασκευής σοκολάτας και λίγες μέρες μετά την Πρωτοχρονιά του 1861 παρασκεύασε την 1η σοκολάτα Υγείας Παυλίδου η οποία μέχρι σήμερα έχει εκατοντάδες λάτρεις στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό. Το 1873 ο Παυλίδης διαπίστωσε πως η δραστηριότητες της σοκολατοβιομηχανίας του ολοένα αυξάνονταν και ο σχετικά μικρός χώρος του Γλυκισματοποιείου του δεν μπορούσε να τις χωρέσει. Έτσι το Φθινόπωρο του έτους αυτού αγόρασε ένα οικόπεδο στην οδό Πειραιώς 135 στα Κάτω Πετράλωνα όπου ξεκίνησε η κατασκευή ενός νέου κτιρίου και μόλις αυτή ολοκληρώθηκε, την 1 Μαΐου του 1876, η σοκολατοβιομηχανία μεταφέρθηκε και στεγάστηκε σ' αυτό.

Ο Σπυρίδων Παυλίδης παρέδωσε τα ηνία των δύο επιχειρήσεών του στον γιο του Δημήτρη ΦΛΟΚΑ με εμπειρία γαλλικής ζαχαροπλαστικής στο Παρίσι ο ένας εκ των τριών αδερφών Φλόκα, ίδρυσαν το 1898 τη φίρμα τους και το 1924 στην οδό Βασιλέως Ηρακλείου στην Θεσσαλονίκη με το όνομα: Βιομηχανία Σοκολάτας και ειδών ζαχαροπλαστικής ΦΛΟΚΑ ΑΕ. Τα ατού ήταν πάντα η σοκολάτα, τα σοκολατίνια τους, τα κουφέτα, οι περίφημες μαρμελάδες και οι καραμέλες. Οι μοναδικές Φλόκες με το κόκκινο και χρυσό περιτύλιγμα που υπήρχαν σε όλα τα περίπτερα και τα σπίτια. Φτιαγμένες από βούτυρο και μόκα, μια αληθινή κόλαση. Και η σοκολάτα Μαρκησία! Αλλά και οι γεμιστές καραμέλες με πραλίνα, σοκολάτα,

ευκάλυπτο και τα φρουί γλασέ. Στην Αθήνα η κεντρική αποθήκη του Φλόκα βρισκόταν στην πλατεία Κλαυθμώνος, στη στοά του μεγάρου Αφθονίδη. Τις χρυσές εποχές παράγαγαν 5 τόνους προϊόντος την ημέρα και είχαν 300 εργαζόμενους στη δούλεψη τους.

Η σοκολατοποιία ΙΟΝ ιδρύθηκε αργότερα το 1930 στο Νέο Φάληρο όπου βρίσκεται και σήμερα από τον Κωνσταντίνο Κωτσιόπουλο και συνέχισε με τον γιό του Γιάννη Κωτσιόπουλο τον αγαπημένο σε όλους τους ζαχαροπλάστες ως μπάρμπα-γιάννη.

Την Κονιακοποιία ΜΕΤΑΞΑ ίδρυσε ο Σπύρος Μεταξάς, που κατάγονταν από τα Ψαρά, εγκαταλείποντας την οικογενειακή επιχείρηση στη Χαλκίδα στις αρχές της δεκαετίας του 1870, αποφάσισε να εγκατασταθεί στον Πειραιά, ανερχόμενο εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο της εποχής. Το 1885, με τη σύμπραξη του αδελφού του Ηλία Α. Μεταξά, αγόρασε τα μηχανήματα ενός παλιού αποστακτηρίου στον Πειραιά ιδρύοντας την κονιακοποιία – ποτοποιία Μεταξά στην οδό Αριστείδου 7, λίγα μέτρα από την πλατεία Καραϊσκάκη. Το εργοστάσιο των αδελφών Μεταξά ξεκίνησε την παραγωγή κονιάκ και άλλων ποτών το 1888 ενώ το έμβλημα της εταιρίας, ο «Σαλαμινομάχος», είναι εμπνευσμένο από ένα αρχαίο νόμισμα το οποίο βρέθηκε κατά τη διάρκεια των εργασιών για τη θεμελίωση του πρώτου εργοστασίου του Μεταξά στην οδό Αριστείδου. Αργότερα στην εταιρία των δυο αδελφών θα συμπράξουν αρχικά ο Γεώργιος Α. Μεταξάς, ο νεώτερος από τα αδέλφια

Μεταξά και μετέπειτα, στις αρχές της δεκαετίας του 1890 ο Αλέξανδρος Α. Μεταξάς. Έτσι θα προκύψει ο «Βιομηχανικός Οίκος Κονιακοποιίας Σ. και Η. και Α. Μεταξά».

Η ζυθοποιία ΦΙΞ ιδρύθηκε το 1864 από τον Βαυαρικής καταγωγής Γιοχαν Καρλ Φιξ (Johann Karl Fuchs – Οικογένεια Φιξ) στην Αθήνα, του οποίου ο πατέρας περίπου 30 χρόνια νωρίτερα είχε ξεκινήσει να ασχολείται στην Ελλάδα με τη ζυθοποιία και ήταν η πρώτη ζυθοποιία μεγάλης κλίμακας της Ελλάδας. Ως προμηθευτής της βασιλικής αυλής στην Ελλάδα μπόρεσε η επιχείρηση επί περίπου 100 χρόνια να διατηρήσει μια μονοπωλιακή θέση στην αγορά. Η εταιρεία απέκτησε ιδιόκτητο εργοστάσιο στη Λεωφόρο Συγγρού το 1893 και το 1900 η μπίρα της βραβεύτηκε στην έκθεση του Μιλάνου. Η ποιότητα της μπίρας της ήταν τόσο καλή και σταθερή που επισκίασε τους ανταγωνιστές και στον εικοστό αιώνα ήταν πλέον η μοναδική μεγάλη στην Ελλάδα.

Το «Άνθος Ορύζης Γιώτης» της βιομηχανίας ΓΙΩΤΗΣ ήταν η πρώτη τυποποιημένη τροφή που παράχθηκε ποτέ στην Ελλάδα. Ακόμη και σήμερα είναι η στερεά τροφή που συνηθίζεται να μπαίνει πρώτη στο διαιτολόγιο ενός μωρού. Αλλά για το 1930 ήταν μια τεράστια καινοτομία. Με αυτές τις αξίες ξεκίνησαν ο Ιωάννης και η Μαρία Γιώτη την επιχείρησή τους ΓΙΩΤΗΣ Α.Ε. πριν από 88 χρόνια. Περισσότερες από οκτώ δεκαετίες μετά, οι ίδιες αξίες, έχοντας περάσει

από γενιά σε γενιά Γιώτη, συνεχίζουν να διέπουν την ομώνυμη εταιρεία. Ο Ιωάννης Γιώτης ήταν ηπειρώτης στην καταγωγή και γόνος αστικής οικογενείας της εποχής. Ίδρυσε την εταιρεία του αφού πρώτα ταξίδεψε στη Γαλλία, έμαθε πώς παρασκευάζονται οι παιδικές τροφές και επέστρεψε με καινοτόμες ιδέες. Στόχος του δεν ήταν να μιμηθεί τους Γάλλους, αλλά να βρει τον τρόπο για να βιομηχανοποιήσει τροφές από τους καρπούς της ελληνικής γης. Οι καιροί δεν ήταν οι κατάλληλοι. Το μεγάλο κραχ του '29 είχε «στραγγίξει» τη χώρα. Αλλά είναι σε περιόδους κρίσης που οι καλύτερες ιδέες αναδεικνύονται. Ιωάννης Γιώτης έστησε το εργοστάσιό του στην περιοχή των Τριών Γεφυρών, στα Κάτω Πατήσια, κοντά στο σπίτι του. Εκτός από το Άνθος Ορύζης η εταιρεία παρασκεύασε και το Άνθος Αραβοσίτου. Ήταν η πρώτη ελληνική βρεφική κρέμα.

Ο καφες ΛΟΥΜΙΔΗ ξεκίνησε στις αρχές του αιώνα μας, γύρω στο 1910, οι τρεις αδερφοί Αντώνιος, Νίκος και Ιάσων Λουμίδης, αφήνοντας πίσω την γενέτειρά τους, την Κάρυστο, στην προσπάθειά τους για τα προς το ζην, επεξεργάστηκαν τον δυσεύρετο και ακριβό για τα χρόνια εκείνα καφέ και τον πρωτοδιένειμαν στην αγορά. Το μπακάλικο στο οποίο δούλευαν χρησιμοποιούσε για την παρασκευή του καφέ, ένα χειροκίνητο καβουρδιστήρι 10 οκάδων και για καύσιμη ύλη ξύλα ή κάρβουνα. Η διαδικασία παρασκευής του καφέ ήταν ιδιαίτερα δύσκολη, και η παραγωγή της επιθυμητής ποιότητας ήταν πραγματικό κατόρθωμα: ο καφές έπρεπε να καβουρδιστεί

ομοιόμορφα, να έχει σταθερό χρώμα και να μην χάσει στο ψήσιμο κανένα από τα πολύτιμα συστατικά του. Μέσα σε εκείνο το «πρωτόγονο» μπακάλικο απέκτησαν οι αδελφοί Λουμίδη την πολύτιμη πείρα, που αποτέλεσε το σημαντικότερο εφόδιό τους στην μετέπειτα πορεία τους στον κόσμο του καφέ. Με την πολύτιμη εμπειρία που απέκτησαν, αποφασίζουν να επενδύσουν όλες τις οικονομίες τους για να ανοίξουν το πρώτο κατάστημα αποκλειστικά αφιερωμένο στην πώληση φρεσκοκομμένου καφέ επί της οδού Ρετσίνα στον Πειραιά το 1919. Το περίφημο σλόγκαν «έκαστος στο είδος του κι ο Λουμίδης στους καφέδες» είναι γεγονός. Το «κοφτερό» μυαλό του Νικόλαου Λουμίδη εμπνέεται αυτή την φράση όταν το 1927 δίπλα από το θρυλικό καφεκοπτείο του Πειραιά στην οδό Τσαμαδού άνοιξε ένα ανταγωνιστικό.

Οι πρώτες βιομηχανίες τροφίμων και γενικότερα οι χημικές βιομηχανίες στελεχώθηκαν κυρίως απο χημικούς που αποφοιτούσαν τότε απο το νεοσύστατο Χημικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Τμήμα Χημείας ιδρύθηκε ως ανεξάρτητο Τμήμα το 1918 (μέχρι τότε τα μαθήματα Χημείας διδασκόντουσαν στα πλαίσια των προγραμμάτων άλλων Τμημάτων) και τότε δέχθηκε τους πρώτους φοιτητές, οι οποίοι με την αποφοίτησή τους θα αποκτούσαν το πτυχίο του Χημικού. Το Τμήμα περιελάμβανε αρχικά μόνο τις Έδρες της Ανόργανης και της Οργανικής Χημείας, αλλά αμέσως επανιδρύθηκε η Έδρα της Φυσικοχημείας με πρώτο Καθηγητή τον Δημήτριο Τσακαλώτο (1883-1919). Το 1922 το Τμήμα απέκτησε

δύο επιπλέον έδρες: την Έδρα της Ιστορίας των Φυσικών Επιστημών με Καθηγητή τον Μιχαήλ Στεφανίδη (1868-1957) (η Έδρα αυτή καταργήθηκε το 1936) και την Έδρα της Χημείας Τροφίμων με Καθηγητή τον Σπύρο Γαλανό (1896-1960). Αργότερα, ιδρύθηκαν οι έδρες της Βιομηχανικής Χημείας (1949) και της Αναλυτικής Χημείας (1966) με πρώτους Καθηγητές τους Ιωάννη Ζαγανιάρη (1900-1975) και Θεμιστοκλή Χατζηιωάννου (1927-2012), αντίστοιχα. Την ιδρυθείσα έδρα της χημείας τροφίμων ανέλαβε ο καθηγητής Σπύρος Γαλανός το 1951 και στην συνέχεια το 1971 ο υιός του Δημήτρης Γαλανός. Την ίδια περίοδο του 1918 ιδρύεται και το Τμήμα Χημικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου. Εκτοτε το μάθημα της χημείας τροφίμων διδάσκεται σε όλα τα περιφερειακά πανεπιστήμια και πολυτεχνεία της χώρας και η βιομηχανία τροφίμων στελεχώνεται εκτός των αποφοίτων των πανεπιστημίων και από τεχνολόγους τροφίμων των ΤΕΙ και αποφοίτους των πολυτεχνικών σχολών χημικών μηχανικών.

Εντεκα χρόνια αργότερα το 1929 ιδρύεται το Γενικό Χημείο του Κράτους στην Αθήνα και στελεχώνεται σχεδόν αποκλειστικά απο χημικούς του Πανεπιστημίου Αθηνών, με πρώτο Γενικό Διευθυντή τον κ.Ε. Γαλλόπουλο και κύρια δραστηριότητα τον έλεγχο των τροφίμων τόσο της εγχώριας παραγωγής όσο και των εισαγομένων. Το Γενικό Χημείο του Κράτους έκτοτε ιδρύει παραρτήματα στην περιφέρεια και άριστα εξοπλισμένο αποτελεί μέχρι και σήμερα τον βασικό μοχλό εργαστηριακού ελέγχου των τροφίμων.

Στις 7 Ιουλίου του 1924 ιδρύεται η Ένωση Ελλήνων Χημικών από μερικούς ενθουσιώδεις αποφοίτους του

Πανεπιστημίου Αθηνών όπως οι: Α. Δημητρίου, Ν. Καρνής, Ζωή Μελά, Ι. Καρακάλος, Ι. Κανδήλης, Χ. Μαλαγαρδής, Δ. Καραθανάσης και Σ. Αναγνωστόπουλος. Πρώτος πρόεδρος της Ε.Ε.Χ. εξελέγη ο καθ. Γ. Ματθαίοπουλος. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρώτη απόφαση που ελήφθη με πλειοψηφία των νεωτέρων ήταν η ΕΕΧ να είναι επιστημονικό και επαγγελματικό σωματείο, στην πορεία οι παλαιότεροι χημικοί, οι ακαδημαϊκοί, επέβαλαν την επιστημονική μορφή της ένωσης. Το 1936 αρχίζει να εκδίδεται το πρώτο επιστημονικό έντυπο της Ε.Ε.Χ. τα Χημικά Χρονικά που ως Γενική Έκδοση συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η Ένωση Ελλήνων Χημικών ΝΠΔΔ και σύμβουλος της πολιτείας σε θέματα χημείας (ρόλος που έμεινε κενό γράμμα νόμου) διεδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της βιομηχανίας τροφίμων στα πρώτα της βήματα.

Τα ποσοτικά μεγέθη καταμαρτυρούν την μεγάλη πρόοδο της ελληνικής βιομηχανίας ειδών διατροφής. Από 103 ανώνυμες εταιρείες που υπήρχαν στον κλάδο αυτόν το 1939, σήμερα, 78 χρόνια μετά, ο αριθμός πλησιάζει τις 2.000 επιχειρήσεις – από τις οποίες, δύο στις τρεις είναι κερδοφόρες. Ο κύκλος εργασιών του κλάδου ξεπερνά τα 20 δισεκατομμύρια ευρώ και πραγματοποιείται σε ποσοστό 90% από κερδοφόρες επιχειρήσεις. Είναι συνεπώς κατάδηλο ότι η βιομηχανία τροφίμων είναι ό,τι καλύτερο διαθέτει σήμερα ο παραγωγικός ιστός της χώρας.

Ετσι ενώ κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου, η βιομηχανία τροφίμων κατείχε την δεύτερη θέση στο σύνολο της ελληνικής μεταποίησης μετά την κλωστοϋφαντουργία, στο τέλος του 20ου αιώνα είχε

κατακτήσει τα πρωτεία με τάσεις περαιτέρω ανόδου. Είναι σαφές ότι η ελληνική βιομηχανία τροφίμων κατέχει σήμερα την πρώτη θέση στην ελληνική οικονομία και αποτελεί τον κλάδο με την υψηλότερη συμβολή σε όλα τα βασικά μεγέθη της μεταποίησης –πωλήσεις, προστιθέμενη αξία, αριθμός επιχειρήσεων, απασχόληση. Οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας τροφίμων χαρακτηρίζονται, επίσης, από εξωστρέφεια και έντονη επενδυτική και εμπορική δραστηριότητα και έτσι έχουν καταφέρει να αποτελούν κύριο μοχλό αναπτύξεως στην χώρα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Ιστορία της βιομηχανίας τροφίμων», Ευαγ. Χεκίμογλου, Ευφροσύνη Ρούπα, Εκδόσεις Κέρκυρα, 2006
2. «Εργοστάσιο, μια εικαστική ματιά στην βιομηχανία τροφίμων και ποτών», Φωτογραφίες: Πλάτων Τσούλος, Κείμενα: Λάμπρος Πολύζος, Εκδόσεις Ολκός, 2010
3. Έκθεση για την Βιομηχανία Τροφίμων, IOBE, 2009
4. Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων και η Ιστορία της European Business Review 21 Νοεμβρίου 2012 Α. Παπανδρόπουλος
5. Η Ιστορική Αντοχή της Βιομηχανίας Τροφίμων European Business Review 19 Οκτωβρίου 2017 Α. Παπανδρόπουλος

Νίκος Κατσαρός

Π. Πρόεδρος Ενωσης Ελλήνων Χημικών

Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

**ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΕ ΣΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΤΕΥΧΟΣ ΜΑΪΟΥ-ΙΟΥΝΙΟΥ 2018**